

ВИСНОВКИ

Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства України у сферах культури, охорони культурної спадщини, туризму, фізичної культури і спорту

1. У межах реалізації програми «Велике будівництво» у частині об'єктів культурної та спортивної інфраструктури у 2020–2022 роках встановлено системні проблеми, пов'язані з несвоєчасним завершенням будівництва, неузгодженістю та коригуванням проектно-кошторисної документації, зростанням вартості робіт, неефективним використанням бюджетних коштів та відсутністю належних механізмів прозорого моніторингу і контролю за реалізацією проєктів. Окремим прикладом є проєкт «ШевченкоНУВ» у місті Канів, реалізація якого триває протягом тривалого часу без належного завершення, попри спрямування понад 171 млн грн бюджетних коштів. Незавершеність об'єкта створює ризики втрати державних інвестицій, додаткового фінансового навантаження на бюджет, а також іміджевих втрат для держави в контексті реалізації масштабних інфраструктурних ініціатив.

З метою системного врегулювання ситуації рекомендовано провести комплексну інвентаризацію всіх об'єктів культурної та спортивної інфраструктури, профінансованих у межах програми «Велике будівництво», із класифікацією їх за рівнем будівельної готовності, фактичним станом виконання робіт, відповідністю затвердженій проектно-кошторисній документації та обсягом використаних коштів. За результатами інвентаризації сформувані зведений перелік об'єктів із високим ступенем готовності для можливого дофінансування з урахуванням безпекової ситуації та пріоритетів державної політики. Стосовно проєкту «ШевченкоНУВ» рекомендовано ініціювати проведення повного фінансового та технічного аудиту із залученням Державної аудиторської служби України, а також опрацювати можливість застосування механізмів публічно-приватного партнерства для залучення додаткових ресурсів і завершення будівництва, включивши зазначений об'єкт до переліку пріоритетних проєктів із високим ступенем будівельної готовності.

2. Залишкова заборгованість підприємств спортивної інфраструктури, зокрема НСК «Олімпійський», «Львів Арена» що виникла внаслідок підготовки до Євро-2012, залишається неврегульованою понад десятиріччя, що унеможливує повноцінне функціонування об'єктів. Рекомендовано створення міжвідомчої робочої групи з метою напрацювання проєкту нормативно-правового акта про списання заборгованості на основі критеріїв фінансової неспроможності підприємств, із обов'язковим забезпеченням подальшого цільового використання об'єктів та прозорого звітування.

3. В звітному періоді встановлено критичні недоліки у питаннях організації евакуації та збереження культурних цінностей, що виявилися особливо гостро після 2022 року. Наявна нормативна база є фрагментарною, а міжвідомча координація — слабкою. Комісією рекомендовано терміново затвердити дорожню карту з евакуації та зберігання музейних предметів, створити централізовану електронну систему обліку, забезпечити фінансування резервних сховищ і підтримку реставраційних установ. В умовах загроз для музейних колекцій постає необхідність ефективного використання наявних державних об'єктів нерухомості у тилкових регіонах. Наразі відсутній механізм їх системного обліку, оцінки та передачі під сховища. Комісією рекомендовано Фонду держмайна України скласти реєстри придатних об'єктів нерухомості та захисних споруд, а також опрацювати спрощений механізм їх передачі під потреби збереження культурних цінностей, з подальшим затвердженням стандартів до таких сховищ Міністерством культури України.

4. Попри поступове зростання надходжень туристичного збору у 2024–2025 роках та позитивну динаміку в низці регіонів, сфера туризму залишається однією з найбільш постраждалих від повномасштабної війни. На заході, в центрі та на півночі України зафіксовано поступове зростання туристичної активності, що свідчить про наявність відновного потенціалу. Водночас система адміністрування туристичного збору є неефективною: значна частина ринку функціонує у тіні, податкові органи не здійснюють належного контролю, а органи місцевого самоврядування не мають дієвих інструментів впливу. Комісія вважає за необхідне ініціювати якнайшвидший розгляд та прийняття законодавчих змін щодо утворення Єдиного туристичного реєстру, закріплення контрольних повноважень органів місцевого самоврядування та посилення відповідальності за ухилення від сплати туристичного збору. Реалізація таких змін дозволить підвищити надходження до місцевих бюджетів і забезпечити формування справедливого конкурентного середовища у туристичній сфері.

У зв'язку з цим Комісія підтримує якнайшвидше прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про туризм” та деяких інших законодавчих актів щодо основних засад розвитку туризму» (реєстраційний № 4162 від 29 вересня 2020 року).

5. Поточна діяльність державних закладів у сфері театрального, циркового мистецтва та кіновиробництва потребує подальшого комплексного аналізу, зокрема щодо ефективності використання бюджетних коштів та стану кадрового управління та дотримання законодавства у сфері публічних закупівель. Комісія відзначає наявність об'єктивної потреби у відновленні конкурсного відбору керівників закладів культури усіх форм власності як інструменту забезпечення прозорості управління, запобігання можливим зловживанням та підвищення професійної відповідальності у сфері культури.

6. Констатувати незадовільний стан зберігання фільмофондів на території ДП «Укркінохроніка» та ДП «Національна кінематека України» як такий, що не відповідає встановленим державним нормам та створює реальну загрозу безповоротної втрати фільмоматеріалів, які можуть становити частину національної кіноспадщини. Визнати за необхідне консолідацію державних фільмофондів на базі ДП «Національний центр Олександра Довженка» як профільної установи, що має належну інфраструктуру та кадрову спроможність для наукового опрацювання, консервації, реставрації та зберігання аудіовізуальної кіноспадщини. Рекомендувати Міністерству культури України спільно з Державним агентством України з питань кіно розробити та затвердити поетапний план підготовки та реалізації передачі зазначених фільмових матеріалів, забезпечивши належний контроль за процесами інвентаризації, транспортування та зберігання плівок.

7. Стан сфери кінематографу визнано критичним та таким, що свідчить про наявність системних проблем управлінського, фінансового та організаційного характеру. Встановлено ознаки неефективного менеджменту, відсутності належного стратегічного планування, нераціонального та ймовірно нецільового використання бюджетних коштів і державного майна, а також неналежного контролю за діяльністю державних підприємств галузі, що призвело до граничного рівня зносу їх матеріально-технічної бази. Державна політика у сфері кінематографу не забезпечує належної ефективності використання бюджетних ресурсів та не відповідає завданням сталого розвитку галузі. Окремо констатовано неналежний стан досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням коштів у сфері кінематографу, що не гарантує дотримання принципів невідворотності відповідальності та розумних строків кримінального провадження.

Рекомендовано Міністерству культури України забезпечити проведення незалежного аудиту центрального органу виконавчої влади та державних підприємств у сфері кінематографу, у разі виявлення ознак правопорушень — передати матеріали до правоохоронних органів, провести внутрішній аудит видатків на державну підтримку кінематографу у 2022–2025 роках та опрацювати питання створення структурного підрозділу, відповідального за координацію та контроль державної політики у галузі; Державній аудиторській службі України — здійснити державний фінансовий аудит використання бюджетних коштів, спрямованих на виробництво фільмів у 2022–2025 роках; Фонду державного майна України та Державному агентству України з питань кіно — забезпечити інвентаризацію державного майна та впровадження ефективних механізмів управління підприємствами галузі; Національній поліції України та Офісу Генерального прокурора — надати інформацію щодо стану досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері кінематографу та забезпечити завершення таких проваджень у розумні строки; Державному агентству України з питань кіно —

запровадити прозорі механізми та критерії надання державної підтримки кінематографу, а також розробити середньострокову і довгострокову стратегію розвитку українського кіно з визначенням чітких індикаторів ефективності.

8. За результатами дослідження фінансово-господарської діяльності державних закладів музичного мистецтва — зокрема, Заслуженої капели України «Трембіта», Кіровоградської та Сумської обласних філармоній — встановлено системні порушення, пов'язані із завищенням потреби в бюджетних асигнуваннях, нарахуванням виплат за фактично невідпрацьований час, утриманням понаднормативних штатних одиниць, а також проведенням збиткових концертних заходів без належного економічного обґрунтування. Зазначені факти свідчать про відсутність ефективної моделі управління державними музичними колективами та невідповідність чинної системи бюджетного фінансування завданням сталого розвитку галузі.

Комісія вважає за необхідне рекомендувати Міністерству культури України провести комплексний аналіз ефективності діяльності державних і комунальних закладів у сфері музичного мистецтва, зокрема щодо обґрунтованості штатної чисельності, прозорості формування кошторисів та результативності концертної діяльності; опрацювати питання поступового переходу від кошторисного утримання до проектно-орієнтованої моделі фінансування державних музичних колективів із визначенням вимірюваних показників ефективності; забезпечити відновлення конкурсного відбору керівників відповідних закладів як інструменту підвищення якості управління та запобігання зловживанням.

Голова Комісії

Максим ТКАЧЕНКО

Секретар Комісії

Сергій ВЕЛЬМОЖНИЙ

